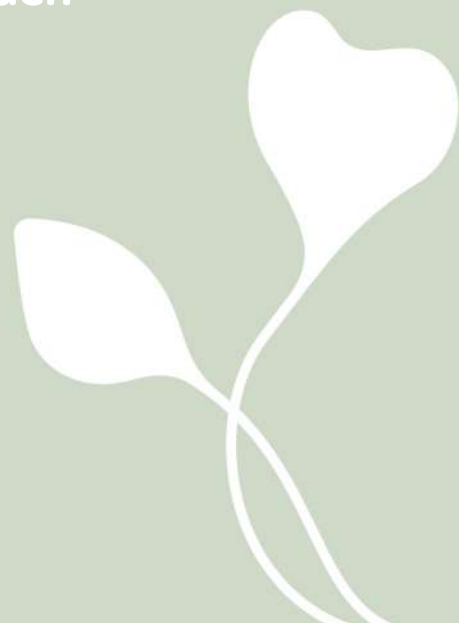

Beleidsplan 2025/2026

Stichting Sociale Voedseltuinen Leeuwarden

Inhoudsopgave

Missie en Visie	3
Een sociale Voedseltuin in Leeuwarden Oost: waarom?	4
De bewezen impact van sociale voedseltuinen.....	4
Voedselveiligheid	5
Opschaling	5
Oprichting Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland	5
Overheid, ondernemers en zorgverzekeraar maken mogelijk	6
Actieplan Sociale Voedseltuinen Leeuwarden Oost	6
<i>Kernactiviteiten 2024</i>	7
<i>Kernactiviteiten 2025</i>	7
<i>Kernactiviteiten 2025-2027</i>	8
Beoogd eindresultaat	9
Verbinding met concrete projecten Leeuwarden Oost.....	10
Infrastructuur sociale voedseltuin	13
Borging biodiversiteit	13
Monitoring en rapportage	13
Pr en communicatie	15
Organisatie	15
<i>Taken Coördinator</i>	15
<i>Rollen</i>	16
<i>Werkwijze</i>	17
Financiën.....	17
Links en media	18

Missie en Visie

Bij Sociale Voedseltuinen Leeuwarden geloven we dat gezonde voeding, ontmoeting en duurzaamheid hand in hand gaan. Met onze tuinen bouwen we aan sterkere buurten, betere gezondheid en meer gelijke kansen – wijk voor wijk, oogst voor oogst. Ontdek wie we zijn, waar we werken en hoe we impact maken.

Sociale Voedseltuinen Leeuwarden is een initiatief om kwetsbare huishoudens structureel te kunnen voorzien van verse, onbespoten groenten en fruit. Onze inzet is erop gericht om de laagste inkomensgroepen en gezinnen die leven onder de armoedegrens en moeilijk rond kunnen komen door alsmaar stijgende kosten voor (gezond) levensonderhoud, te stimuleren gezonder te eten en hen toegang te bieden tot gezonde voeding.

Daarnaast stimuleert het initiatief sociale participatie, voedseleducatie en ontmoetingsplekken, met een focus op maatschappelijke impact zonder winstoogmerk.

De stichting ondersteunt bestaande voedseltuinen, initieert nieuwe Sociale Voedseltuinen in Leeuwarden in nauwe samenwerking met [Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland](#).

Een sociale Voedseltuin in Leeuwarden Oost: waarom?

Het Programma Leeuwarden Oost richt zich op het aanpakken van generatielange armoede en achterstanden in de vijf unieke wijken van Leeuwarden Oost, die worden gekenmerkt door een sterke gemeenschapszin, groen, en straatkunst. De kern van het programma is het in gang zetten van verandering door actieve samenwerking tussen bewoners en een brede coalitie, met de nadruk op 'doen' en concrete acties voor de komende twintig jaar.

De aanpak en impact van sociale voedseltuinen passen perfect bij het programma van Leeuwarden Oost en kan een waardevolle bijdrage vormen aan het realiseren van de doelen. Sociale voedseltuinen bieden een holistische benadering van maatschappelijke uitdagingen, waarbij economische, sociale en gezondheidsaspecten worden aangepakt.

Sociale voedseltuinen verbeteren de toegang tot gezonde voeding voor kwetsbare groepen mensen, dragen bij aan educatie over gezonde voeding en creëren ontmoetingsplekken die het welzijn bevorderen en die een plek bieden voor basisbanen en leerwerk trajecten. Daarnaast stimuleren ze duurzame landbouwpraktijken en lokale voedselproductie, wat bijdraagt aan de transitie naar een duurzamere, bio diverse omgeving.

In de komende jaren wordt getoetst of een sociale voedseltuin in Leeuwarden Oost effectief bijdraagt aan de doelstellingen van het lokale programma. Hiervoor is een coördinator aangesteld die samenwerkt met relevante partijen om de tuin te realiseren en te integreren met bestaande en toekomstige initiatieven en projecten. Ook gaat de coördinator inventariseren of er meerdere (satelliet) tuinen gerealiseerd kunnen worden, zodat er op meerdere plaatsen in de wijk direct toegang is tot gezond eten, ontmoeting en voedseleducatie.

De sociale voedseltuin zijn doel op zich is, maar een effectief middel dat integraal kan bijdragen aan de strijd tegen armoede.

Mijn dochter van 3 is erg slecht. Ik wil haar andere smaken leren kennen. Hier ziet ze waar eten vandaan komt, dat is heel belangrijk. Ze proeft inmiddels veel en vindt het fantastisch om naar de tuin te gaan; 'Mag ik morgen weer de groentetuinmevrouwen helpen?'

De bewezen impact van sociale voedseltuinen

Op dit moment zorgen drie sociale voedseltuinen in Friesland (Sociaal en Vitaal, De Kleine Boerderij en de sociale voedseltuin in Drachten) ervoor dat bijna 600 huishoudens die onder de armoedegrens leven, van de lente tot en met de herfst wekelijks verse, onbespoten groenten, fruit, aardappelen en kruiden krijgen.

De tuinen richten zich op het structureel verbeteren van de gezondheid en het welzijn van huishoudens in de laagste inkomensgroepen door deze groenten gratis ter beschikking te stellen en door mensen in beweging te krijgen. Naast structurele levering aan de voedselbank, komen gezinnen ook wekelijks hun

groenten zelfoogsten. Dat betekent dat ze letterlijk in beweging komen, vaak samen met hun kinderen ervaren ze direct waar hun groenten vandaan komen. De praktijk laat zien dat ze er daardoor dichterbij voedsel komen te staan en (aangemoedigd door elkaar) gezonder gaan eten.

Daarnaast worden ze uitgenodigd mee te helpen op de tuin, waar ze andere mensen ontmoeten en gezond actief bezig zijn in de buitenlucht. Er worden recepten uitgewisseld, gebruikers helpen elkaar door te carpoolen en bijvoorbeeld voor elkaar te oogsten wanneer iemand verhinderd is. De sociale voedseltuinen hebben, naast het verstrekken van verse onbespoten groenten, ook een sociale functie die de gemeenschapszin versterkt.

De sociale voedseltuinen dragen dan ook direct bij aan de kwaliteit van leven van mensen, door het verbeteren van de gezondheid, het verminderen van ongelijkheid, het bevorderen van participatie en het stimuleren van voedselzekerheid en -educatie. Kwetsbare huishoudens komen op een laagdrempelige manier in aanraking met veel aspecten die hun gezondheid bevorderen.

Gezond eten, educatie, participatie en in beweging komen zijn de pijlers
van sociale voedseltuinen

Voedselveiligheid

De Sociale Voedseltuin wordt beheerd en geleid door gekwalificeerde voedselprofessionals die bijvoorbeeld de opleiding Biodynamische Tuinderij aan de Warmonderhof succesvol hebben afgerond. Met hen borgen we de voedselveiligheid en voldoen we aan de hoge kwaliteitsnormen die aan verse voedselproducten worden gesteld. Verder doen we bodemonderzoek voor de start van het 1^e teeltseizoen en gebruiken we geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen.

Opschaling

Het succes en de bewezen aanpak van de sociale voedseltuinen heeft geleid tot interesse bij andere gemeenten in Friesland en daarbuiten, op plekken waar ook sprake is van (voedsel)armoede. Zij zien de bewezen aanpak van de voedseltuinen als concrete mogelijkheid om ook actief bij te dragen aan het welzijn van de laagste inkomensgroepen. Naast Leeuwarden hebben ook diverse andere gemeenten aangegeven onze aanpak voor te staan en beleidsruimte te willen creëren voor de implementatie van een sociale voedseltuin in hun gemeente. Dat enthousiasme was de aanleiding om een plan te maken voor 3 nieuwe sociale voedseltuinen in Friesland en het opschalen van de 2 bestaande tuinen.

Oprichting Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland

Ook in de rest van Nederland is steeds meer vraag naar het concept Sociale Voedseltuinen. Om aan de vraag te kunnen voldoen, is in de zomer van 2024 Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland opgericht. Sociale Voedseltuinen Nederland zet zich in om gezonde voeding toegankelijk te maken voor alle lagen van de bevolking, met bijzondere aandacht voor huishoudens in sociaaleconomische achterstandsituaties. De stichting wil binnen drie jaar in Nederland 30 sociale voedseltuinen operationeel te hebben, die elk wekelijks tussen de 200 en 250

huishoudens voorzien van vers, onbespoten voedsel, waaronder groenten, fruit, kruiden en aardappelen. De stichting steunt, stimuleert en faciliteert initiatiefnemers en gemeenten in hun aanpak bij het opzetten van een sociale voedseltuin.

Overheid, ondernemers en zorgverzekeraar maken mogelijk

De financiering van het opschalen naar 5 sociale voedseltuinen in Friesland, ondersteund door overheid, bedrijfsleven, en zorgverzekeraars, weerspiegelt de gedeelde verantwoordelijkheid voor het aanpakken van armoede. Belangrijke financiers zoals Fonds De Friesland en Rabobank, naast lokale overheden, dragen bij vanwege de positieve impact op sociale cohesie, lokale economieën, duurzaamheid en preventieve gezondheidszorg. Dit project illustreert de kracht van de Friese 'Mienskip': maatschappelijke betrokkenheid en het lokaal en praktisch aanpakken van uitdagingen zoals voedselarmoede en ongezonde levensstijl.

Ook Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland werkt volgens dit model. Hier is Univé Buurtfonds ingestapt als financiële partner.

Actieplan Sociale Voedseltuinen Leeuwarden Oost

Wij streven naar de realisatie van sociale voedseltuinen in Leeuwarden Oost die:

1. **Bijdragen aan de gezondheid van inwoners** door het aanbieden van gezonde, duurzame groenten, fruit, aardappelen en kruiden.
2. **Bijdragen aan het verminderen van generatiearmoede** door kwetsbare gezinnen gratis gezonde voeding te bieden, waardoor zij financiële ruimte creëren voor andere essentiële uitgaven.
3. **Onderwijs- en werkgelegenheidskansen creëren**, door een veilige omgeving te bieden waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleid worden naar werk.
4. **Een educatieve plek bieden** waar op laagdrempelige wijze wordt geleerd over gezonde voeding en koken.
5. **De sociale cohesie en het gemeenschapsgevoel versterken**, door een ontmoetingsplek te creëren die de buurt verbindt.

Kernactiviteiten 2024

In 2024 hebben we verschillende locaties onderzocht voor de realisatie van een sociale voedseltuin. De keuze is gevallen op de locatie aan de Schieringerweg als startpunt. Daarnaast hebben we Stichting Sociale Voedseltuinen Leeuwarden (SVLWD) opgericht, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het plan.

Kernactiviteiten 2025

1. Opstart eerste Sociale Voedseltuin aan de Schieringerweg

Op een groenstrook van ongeveer 2000 m² in de wijk Heechterp/Schieringen komt de eerste sociale voedseltuin van Leeuwarden.

Acties:

- Teken en gebruikersvergunning (januari).
- Aanstellen van een tuinder (januari).
- Organiseren van een bewonersbijeenkomst (februari).
- Opstellen van een teeltplan in samenwerking met de nieuwe tuinder (februari).
- Bestellen van pootgoed, zaden en gereedschappen (februari).
- Start aanleg van de tuin (maart).
- Eerste oogst en communicatiemoment (begin juni).

2. Ondersteuning Bewonersbedrijf / Tuin 'De Toffe Peer'

Een nabijgelegen volkstuinencomplex wil een deel van de tuin inzetten als sociale voedseltuin. SVLWD biedt ondersteuning op het gebied van advies en structuur.

Uitgangspunten:

- Het Bewonersbedrijf blijft leidend.
- Zelfoogst en levering aan voedselbank en andere hulporganisaties, waarmee circa tien huishoudens worden geholpen.
- Advies en begeleiding door SVLWD, inclusief ondersteuning bij financieringsaanvragen.

3. Samenwerking met Arcadia

In samenwerking met Arcadia is het plan om een mobiele sociale voedseltuin te realiseren als onderdeel van het hoofdproject 'Bouwruk'. Deze tuin kan in juni 2025 worden gepresenteerd bij de opening van Bouwruk.

Acties:

- Projectvoorstel aan Arcadia over financiering en verantwoordelijkheden. (bijlage 1)
- Start project in februari

4. Verkenning van extra locaties in Leeuwarden

Er wordt onderzocht of er extra locaties mogelijk voor sociale voedseltuinen zijn, waaronder:

- Een grotere sociale voedseltuin voor de voedselbank (mogelijke locatie: Techum).
- Satelliettuinen in andere wijken.

Acties:

- Planontwikkeling.
- Vervolgoverleg met betrokken partijen op januari en februari.
- Opstellen businesscase en plan van aanpak
- NB: financiering van extra locaties vallen buiten dit plan. Hiervoor moet opnieuw financiering worden gezocht.

5. Aanstellen van een Coördinator Sociale Voedseltuinen Leeuwarden

Om de doelstellingen te realiseren en samenwerkingen te onderhouden, wordt een coördinator aangesteld. Deze persoon zal het voortouw nemen in de uitvoering en doorontwikkeling van het

project.

Planning:

- Aanstellen: voorjaar 2025.
- Werkbelasting: ongeveer 1,5 dag per week.

Dit plan legt de basis voor de groei en impact van sociale voedseltuinen in Leeuwarden Oost en draagt bij aan duurzame verandering binnen de wijk.

Kernactiviteiten 2025-2027

De volgende doelstellingen kunnen na de opstart van de Sociale Voedseltuin in een 2^e fase worden verbonden en geoperationaliseerd binnen de tuin:

- Opstart van een 3^e locatie Sociale Voedseltuin in Leeuwarden Oost of een grotere locatie buiten Leeuwarden Oost waar meer groente en fruit geproduceerd zou kunnen worden waarvan de bewoners van Leeuwarden Oost kunnen profiteren.
- De Sociale Voedseltuin als platform voor het creëren van werkgelegenheid en nieuwe business initiatieven, bijvoorbeeld door basisbanen.
- Voedseleducatie trajecten
- Ondersteunen van initiatieven van verdere vergroening binnen de wijk Leeuwarden Oost
- Koppeling Sociale Voedseltuin met de Voedselagenda van de Gemeente Leeuwarden

Beoogd eindresultaat

Verbetering van de gezondheid van kwetsbare huishoudens:

De sociale voedseltuinen in Leeuwarden Oost kan (ambitie is om in totaal 5 te realiseren), afhankelijk van de afmeting, 200 gezinnen wekelijks toegang bieden tot verse, onbespoten groenten, fruit, aardappelen en kruiden. Dit zorgt ervoor dat deze huishoudens gezonder eten, wat direct bijdraagt aan hun algehele gezondheid. Door het aanbod van en educatie over verse en onbespoten producten kunnen gezondheidsproblemen zoals obesitas, diabetes en hartziekten, die vaak voorkomen bij mensen in lagere inkomensgroepen, worden verminderd.

Het directe contact met de herkomst van de groenten zorgt voor een verhoogd bewustzijn van wat men eet, wat kan leiden tot betere voedselkeuzes, ook buiten de voedseltuin.

Stimulering van fysieke activiteit en mentaal welzijn:

Door gezinnen en individuen uit te nodigen om te helpen in de tuinen en hun eigen voedsel te oogsten, stimuleren we niet alleen fysieke activiteit, maar ook mentaal welzijn. Tuinieren is bewezen therapeutisch en kan helpen bij het verminderen van symptomen van depressie en angst.

Dit actieve participatiemodel zorgt ervoor dat individuen zich nuttig en verbonden voelen met hun gemeenschap, wat op zijn beurt hun mentale welzijn verbetert.

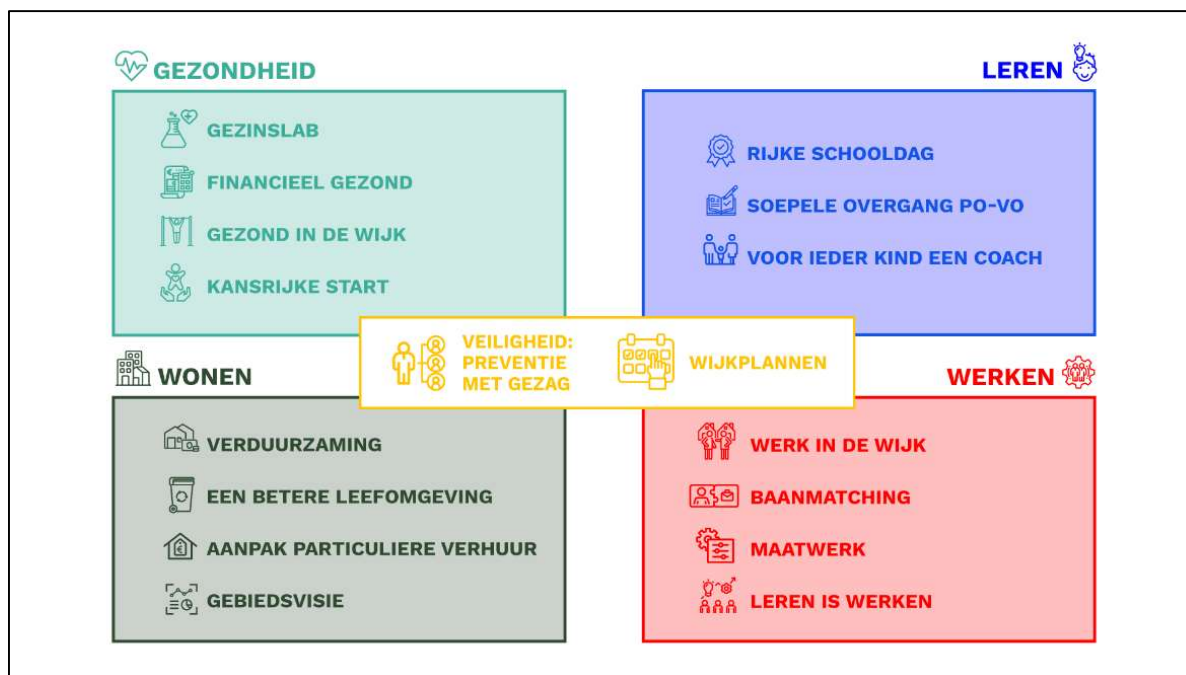
Educatie en bewustwording voor een gezondere toekomst:

Door voedseleducatie te integreren in het model van de voedseltuinen wordt er kennis overgedragen over gezonde voedingskeuzes, het belang van verse producten en kookvaardigheden. Dit zal met name jongere generaties helpen om gezonde eetgewoonten te ontwikkelen waar ze hun hele leven baat bij hebben. Basisschoolleerlingen krijgen hands-on ervaring en educatie over voeding, wat hen helpt een solide fundament te leggen voor hun toekomstige voedingsgewoonten. Door gezinnen en individuen uit te rusten met kennis over gezond eten, kunnen ze betere voedingskeuzes maken, wat op de lange termijn de algemene gezondheid van de gemeenschap kan verbeteren.

'Hier in de groentetuin voel ik mij welkom. Ik ben nog hard aan de slag om mijn inburgeringsexamen te halen. De mensen van de tuin zijn vriendelijk en nemen de tijd om mij te helpen en met mij Nederlands te praten. Daar leer ik veel van.'

Verbinding met concrete projecten Leeuwarden Oost

Het concept Sociale voedseltuin kan op alle vier de pijlers van het project Leeuwarden Oost bijdragen op een manier zodat het een ondersteunend effect heeft aan het grotere doel om het doorgeven van armoede van generatie op generatie, te doorbreken.

Hieronder volgt een kort overzicht aan welke projecten de Sociale voedseltuin per pijler zou kunnen bijdragen:

Gezondheid

Vanzelfsprekend is de basis van sociale voedseltuinen dat zij bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van kwetsbare gezinnen, zoals hiervoor beschreven. Buiten deze basis zien we kansen op de specifieke projecten binnen het programma van Leeuwarden Oost.

Kansrijke start: inzetten van de tuin voor educatie over gezonde voeding voor jonge kinderen en moeders.

Aanstaande en jonge moeders kunnen vanaf het prille begin van hun zwangerschap worden gestimuleerd hun 'groenteboodschappen' te halen in de sociale voedseltuin.

We zouden een pilot kunnen draaien met een aantal jonge moeders en/of vrouwen die zwanger zijn en deze laten monitoren door het Louis Bolk instituut, zodat we de impact kunnen meten van gezonde voeding in de beginfase van een kind. Daarnaast is dit een ideale groep om mee te beginnen in het geven van voedsel educatie (workshops).

Werken

Basisbanen: een veilige plek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De Sociale Voedseltuin leent zich als een ideale omgeving voor het aanbieden van 'basisbanen'. De tuin leert mensen om te gaan met de structuur van de werkzaamheden op de tuin, de interactie met vrijwilligers en deelnemende huishoudens. Daarnaast geeft het werken in een groene omgeving energie en voldoening. De werkzaamheden worden aangestuurd door de tuinder en kunnen worden afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van het individu. Op deze manier is het werken op de tuin een laagdrempelige manier om de deelnemer voor te bereiden- op een eventuele volgende stap op de arbeidsmarkt.

Werk en baanmatching in de wijk: kansen creëren voor lokale werkgelegenheid en carrièreontwikkeling.

Naast betaalde krachten, zijn vrijwilligers een essentieel onderdeel van de sociale voedseltuin. Er werken meestal tussen de 10 en 50 vrijwilligers mee in de tuin. De reden dat zij dit doen, varieert meestal van gezond buiten aan de slag willen tot het opdoen van (werk)ervaring of sociale contacten. De doelgroep van de sociale voedseltuin wordt uitgenodigd om mee te komen helpen op de tuin. Dit is vrijwillig en nooit een verplichting om groenten te ontvangen. Toch leert de ervaring dat mensen het leuk vinden om mee te helpen. Dit draagt bij aan de fysieke gezondheid maar zeker ook de mentale gezondheid. Mensen komen letterlijk en figuurlijk in beweging en vinden een sociaal vangnet bij de betrokken mensen.

Naast het werken met vrijwilligers geeft de Sociale Voedseltuin ook mogelijkheden als platform in het creëren van nieuwe business kansen. Er kan hierbij gedacht worden aan de verkoop van groenten aan draagkrachtige particulieren en/of horeca, het aanbieden van gerelateerde gezonde producten of diensten, het houden van dieren en de verkoop van gerelateerde producten (i.e. eieren), etc. Daarnaast kan er worden gekeken om een samenwerking aan te gaan met bestaande initiatieven zoals de Sociale supermarkt Moes in Leeuwarden.

Maatwerk bij armoedebestrijding: focus op het verminderen van de financiële last van levensonderhoud.

Door wekelijks verse groenten aan te bieden aan 200 deelnemende gezinnen (totaal van 5 sociale voedseltuinen) heeft dit een direct positief effect op hun beschikbaar besteedbaar inkomen voor levensonderhoud. Door het niet hoeven kopen van (dure) groenten, kunnen deelnemende gezinnen andere keuzes maken die bijdragen aan een (indirecte) manier van armoedebestrijding.

Leren

Leren en tools voor gezond leven: samenwerking met scholen voor educatie over gezond leven.

Voedseleducatie is een essentieel onderdeel van het succes van de sociale voedseltuin. Op een laagdrempelige, informele manier worden mensen geïnspireerd om gezond te eten en gemotiveerd om in beweging te komen en elkaar te ontmoeten. De tuin is de plek waar dit allemaal samenkomt. Bij het oogsten en verstrekken van de groenten geven we ook handvatten om hiermee gezonde, budgetvriendelijke maaltijden te maken. De recepten, tips en trucs kunnen gezinnen via een speciaal ontwikkelde app gemakkelijk en snel vinden. In deze app staan de groenten die die week te oogsten zijn, waar ze staan en wat je er mee kan maken. Alles is afgestemd op de oogst en het seizoen en het budget.

Daarnaast kan er aansluiting worden gezocht bij het project Rijke Schooldag, zodat in de extra beschikbare leertijd van scholieren aandacht kan worden besteed aan het thema voedseleducatie.

Overgang primair naar voortgezet onderwijs: voeding educatie integreren in het curriculum.

Vanuit, of op de Sociale Voedseltuin kunnen workshops en trainingen worden gegeven aan leerlingen van het voortgezet onderwijs.

(Basis)scholen in de omgeving worden actief uitgenodigd op de tuin, onder andere via de gemeentelijke welzijnsorganisatie. Op dit moment gebeurt dit al in Oosterwolde (met Stichting Scala) en Heerenveen (stichting Caleidoscoop). De kinderen komen op de tuin en samen gaan we actief in de tuin aan de slag. Denk aan activiteiten zoals helpen met aardappels oogsten, kookworkshops op de tuin, samen pompoensoep maken etc. Het doel is, om kinderen van jongs af aan op een leuke, laagdrempelige en creatieve manier kennis te laten maken met gezond eten.

Bibliotheek programmering: ondersteunen van basisvaardigheden, waaronder koken met gezonde ingrediënten.

Door een nauwe samenwerking met de Boekstartcoaches aan te gaan kan op tweeërlei manieren meer effect worden bereikt. Op de eerste plaats is dat door dat zij een signalering en doorverwijzing kunnen doen naar de Sociale Voedseltuin wanneer zij in contact komen met (dezelfde) doelgroep. Daarnaast is er de mogelijkheid om via bestaande educatie trajecten (Rijke schooldag) taalontwikkeling en voedsel educatie met elkaar te verbinden in een programma.

Wonen

Gezond in de wijk: integratie met vergroening van schoolpleinen en wijkontwikkeling.

Een gezonde bodem is essentieel om groenten te verbouwen die vol zitten met voedingsstoffen en vitaminen. Daarom werken alle sociale voedseltuinen zoveel mogelijk samen met de natuur: we gebruiken geen kunstmest of bestrijdingsmiddelen en dragen bij aan de biodiversiteit van de omgeving. Deze aspecten kunnen verder worden ontwikkeld en ondersteund binnen de wijk en op schoolpleinen.

Verbindingen en vindplekken: samenwerking met lokale instanties en gemeenschapscentra.

De kracht van de Sociale Voedseltuin is dat het naast het produceren van gezonde voeding ook een sociale ontmoetingsplek is en een community creëert waarbij alle doelgroepen een bijdrage kunnen leveren.

Daarnaast is de Sociale Voedseltuin een 'vindplaats' voor mensen die hulp en/of ondersteuning nodig hebben. Door het aanwezig zijn van een welzijnswerker tijdens een oogstmoment of andere activiteiten kan op een laagdrempelige manier contact worden gemaakt met mensen die daar behoefte aan hebben.

Infrastructuur sociale voedseltuin

Om de Sociale Voedseltuin in Leeuwarden Oost op een professionele manier te kunnen operationaliseren, zijn de volgende inrichtingselementen noodzakelijk:

- o teelt oppervlakte van minimaal 2000 tot maximaal 10.000m²
- o parkeergelegenheid (verhard) voor autos'en fietsen van minimaal 100m²
- o mogelijkheid tot de aanleg van 1 a 2 tunnelkassen (min 500m² per stuk)
- o aanleg van een irrigatie systeem
- o opslag locatie ten behoeve van materialen
- o ontmoetingsplek voor vrijwilligers en deelnemende gezinnen
- o basisvoorzieningen voor drinkwater en elektra

Er wordt in februari 2025 gestart aan de Schieringerweg met de teelt en een aantal basisvoorzieningen zoals een mobiele keet. Ondertussen wordt de vergunning aangevraagd om een vaste keet en kas mogelijk te maken.

Borging biodiversiteit

Op de Sociale Voedseltuin streven we een multidisciplinaire aanpak na die land, grondstoffen, mensen en het milieu met elkaar verbindt in wederzijds voordelige, niet verspillende, gesloten kringloopssystemen, zoals we die ook in de natuur zien. We passen holistische oplossingen toe voor hedendaagse problemen. De achterliggende filosofie is gebaseerd op leren *samenwerken met de natuur* en niet ageren tegen de natuur.

Bij de inrichting van de Sociale Voedseltuin wordt er geen gebruik gemaakt van zware machines, kunstmest of bestrijdingsmiddelen. Verder zal er op de tuin weinig tot geen grondbewerking plaatsvinden bij de eenjarige teelt (*No Dig principe*) en het beheer op de percelen. Dit leidt tot meer opbouw van biomassa en daarmee tot een hogere bodemvruchtbaarheid!

We streven naar een natuurlijk evenwicht door vogels en insecten naar de tuin te trekken. Dit doen we bijvoorbeeld door het planten van inheemse bloemen en het plaatsen van insectenhôtels.

Monitoring en rapportage

Monitoring is belangrijk voor het continu beoordelen van de impact. Het verzamelen van zowel kwantitatieve als kwalitatieve data maakt het mogelijk de effectiviteit van activiteiten te evalueren en biedt inzichten voor verbetering. Een dergelijke aanpak zorgt voor een effectieve inzet van middelen en zorgt ervoor dat de initiatieven aansluiten bij de behoeften van de wijk, met een focus op een breed scala aan indicatoren.

Kwantitatieve metingen:

Voedselproductie: bijhouden van de soorten en totale hoeveelheid uitgegeven voedsel;

Deelnemersaantallen: bijhouden van het aantal huishoudens en individuen die regelmatig toegang hebben tot de voedselbronnen van de tuinen.

Vrijwilligersparticipatie: tellen van het aantal vrijwilligersuren /het aantal vrijwilligers dat bijdraagt aan de tuinen.

Kwalitatieve metingen:

Gezondheidsevaluaties: periodieke enquêtes of interviews onder de deelnemers om veranderingen in de gezondheidstoestand (mentaal en fysiek) voedingsgewoonten van de deelnemers vast te stellen.

Feedbacksessies: regelmatige bijeenkomsten met gemeenschapsleden en deelnemers om hun ervaringen en suggesties te verzamelen.

Evaluatie van educatieve initiatieven: feedback van scholen en deelnemers aan workshops om de effectiviteit en impact van educatieve programma's te meten.

Effectstudie Sociale Voedseltuinen

Samen met het Louis Bolk Instituut wordt verkend of een meerjarig onderzoek kan starten met de vraag: "Maakt een zelfoogst voedseltuin mensen sociaal, economisch en fysiek vitaler?" Hiervoor is een EIP-subsidie aangevraagd; in juni 2025 wordt duidelijk of deze wordt toegekend.

Bij goedkeuring volgt onderzoek vanaf de start van de voedseltuin in Leeuwarden. De resultaten bieden waardevolle inzichten en kunnen de maatschappelijke en milieuwinst van sociale voedseltuinen aantoonbaar maken. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met regionale onderwijsinstellingen.

Impact verbinding projecten Leeuwarden Oost

Pijler Leren: Pijler Werken: door de verschillende opties van basisbanen, baanmatching en het bieden van nieuwe business initiatieven ontstaat een hogere participatie in de wijk en meer toekomstperspectief, door omscholing, persoonlijke ontwikkeling en structuur (duurzaam werk). Dit kan worden gedaan door het aanbieden van (meerdere) leerwerkplekken op de Sociale Voedseltuin. Hierbij worden het aantal (betaalde) posities dat direct of indirect wordt gecreëerd door het project bijgehouden.

Pijler Wonen: door de aanwezigheid van de Sociale Voedseltuin als voorziening en de verbinding met andere 'vergroeningsprojecten' in de buurt een bijdrage leveren aan een hogere kwaliteit van de leefomgeving voor de buurtbewoners.

Pijler Gezondheid: door in te zetten op Kansrijke start en het actief betrekken van bewoners op de tuin, bewegen bewoners meer en krijgen ze meer vaardigheden om gezond te kunnen leven. Hierdoor ervaren mensen daadwerkelijk een betere gezondheid, minder stress (houden meer geld over door de donaties van verse groenten) en hebben minder ondersteuning nodig.

Partnerschappen en betrokkenheid:

Aantal partnerschappen: bijhouden van het aantal formele overeenkomsten met andere organisaties, bedrijven of overheidsinstanties.

Middelen en donaties: bijhouden van het totaalbedrag aan ontvangen subsidies, donaties of andere middelen.

Economische impact:

Kostenbesparing voor huishoudens: schatten van de economische waarde van het voedsel dat aan huishoudens wordt verstrekt en het vergelijken met de kosten van het kopen van vergelijkbaar voedsel in winkels.

Voortgang en aanpassingen:

Periodieke rapportages: jaarlijks een rapport opstellen over de voortgang van de tuinen, inclusief uitdagingen, successen en aanbevelingen voor verbeteringen.

Pr en communicatie

Het primaire doel is het bereiken van onze kerndoelgroep (huishoudens die rond of onder de armoedegrens leven) zodat er bewustwording is van het project en hoe ze zich kunnen aanmelden om te komen oogsten.

Anderzijds willen we dat onze stakeholders zich bewust zijn van de positieve impact van de sociale voedseltuinen op gezondheid, sociale cohesie, participatie en duurzame landbouw.

Het doel is dat mensen actief participeren, hetzij als vrijwilliger, hetzij door financiële of materiële steun. We willen duidelijk maken dat de sociale voedseltuinen een essentiële rol spelen in de strijd tegen voedselarmoede en in het bevorderen van een gezonde levensstijl.

Door het actief betrekken van de diverse communicatie ondersteuningsmogelijkheden van de Stichting De Friesland en Leeuwarden Oost als partners in het project ontstaat een breder bereik en een grotere bewustwording bij onze verschillende doelgroepen. Ook in de voorbereiding van de 2^e triënnale van Arcadia wordt samengewerkt met Arcadia om zo een effectieve communicatiecampagne op te zetten (bijlage 1).

De volgende communicatiekanalen worden ingezet:

- *Website:*
 - www.socialevoedseltuinenleeuwarden.nl & www.svlwd.nl
 - www.socialevoedseltuinen.nl
- Het plaatsen van updates met projectvoortgang, evenementen en succesverhalen.
- *Sociale media:* Regelmatige posts op platforms als Facebook/Instagram en LinkedIn.
- *Nieuwsbrief:* Het inzetten van een nieuwsbrief onder de oogstgezinnen voor educatie, recepten, oogst van de week etc.
- *Persberichten:* Strategisch verspreid bij belangrijke mijlpalen (bijv. opening van een nieuwe tuin).
- *Evenementen:* Workshops, open dagen en deelname aan lokale festivals zoals Arcadia.
- *Lokale media:* Interviews en artikelen in lokale/nationale kranten en op radio-/tv-zenders.
- *Kanalen stakeholders;* Denk hierbij aan social media kanalen van de gemeente of Univé Buurtfonds.

Organisatie

Taken Coördinator

De volgende taken zijn nodig voor het opzetten van de Sociale Voedseltuin(en) in Leeuwarden Oost en worden initieel uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de coördinator (iof Sociale Voedseltuinen Nederland).

1. Overleg met Gemeente Leeuwarden over de mogelijke locatie, vergunning, vereisten etc.
2. Een goede samenwerking opzetten met o.a. voedselbank, Arcadia, de sleutelfiguren in de wijk, gemeente, lokale bedrijven, scholen, sponsors, subsidies, hulporganisaties, aanhaken overige relevante organisaties.
3. Via deze hulporganisatie de juiste huishoudens vinden die gebruik kunnen maken van de ondersteuning en gezamenlijk communicatie naar huishoudens.
4. Organiseren van bijeenkomsten / workshops om bewoners en andere betrokkenen te informeren.
5. Klaarmaken van geschikt stuk land voor de voedseltuin, opzetten van basisinfrastructuur, zoals irrigatie, kassen, materialen en gereedschappen en maken van een teeltplan, inkopen zaden, pootgoed, bomen, struiken eventuele inrichting van het terrein.
6. Zoeken van vrijwilligers en lokale bedrijven voor donaties en ondersteuning.
7. Oprichting Stichting Sociale Voedseltuin Leeuwarden ter waarborging van meerjarige continuïteit op het gebied van organisatie en financiering.
8. Bepalen op welke manier de oogst wordt verdeeld, distributie voedselbank, afspraken maken.

9. Opzetten van educatie, oogstdagen, sociale ontmoetingsmomenten, vrijwilligersmomenten en ontwikkelingen van kennis (recepten, groenteweejes etc.).
10. Opzetten van communicatie structuren, rekening houdend met die van Leeuwarden Oost en de vereisten van de financiers en sponsors (zichtbaarheid).
11. Integreren van de tuinapp. Via de 'sociale voedseltuinen app' kunnen we huishoudens betrekken en informeren, sociale cohesie bevorderen, enthousiasme creëren over de tuin, informatie verstrekken over gezondheid, groenteteelt, recepten etc. Hiervoor is al een concept app klaar om uit te rollen en door te ontwikkelen.
12. Monitoren van de voortgang en effectiviteit van de tuinen middels bijhouden van opbrengst, houden van enquêtes en interviews.
13. Meerjarige financiële inkomensstromen inventariseren en zekerstellen.
14. Aanpassen en verbeteren van strategieën op basis van feedback en resultaten.
15. Blijvend aanspreekpunt van de tuin voor alle betrokken externe partijen.

"Ik wil duurzamer leven en biologisch eten. Helaas is dat voor mij niet betaalbaar. Maar dankzij deze zelfoogsttuin kan ik toch samen met mijn kinderen genieten van onbespoten groenten."

Rollen

Gedurende de operationele fase van de tuin ontstaan er verschillende rollen binnen de organisatie van de Sociale Voedseltuin die hieronder nader worden toegelicht.

Bestuur

Het bestuur van Stichting Sociale Voedseltuinen Leeuwarden heeft de verantwoordelijkheid om de Stichting op een behoorlijke manier te besturen zonder inmenging van eigen belangen. De bestuursleden hebben een breed lokaal en regionaal netwerk in Leeuwarden en omgeving en voelen zich verbonden met de doelstelling van de Stichting. De functies zijn onbezoldigd.

Coördinator

De coördinator is het operationele aanspreekpunt voor alle betrokken partijen van de Sociale Voedseltuin en opereert tussen het bestuur en de tuinder in. Het waarborgen van de continuïteit (zowel organisatorisch als ook financieel) van de Sociale Voedseltuin is de hoofdtaak van de coördinator.

Tuinder(s)

Op de Sociale Voedseltuin wordt van maart tot november op vaste momenten in de week getuinierd, onder begeleiding van een professionele tuinder. Samen met deze tuinder werken deelnemers aan een teeltplan, leren ze de kneepjes van tuinieren en er vindt kennisoverdracht plaats. Wij hanteren een laagdrempelige aanpak, waarbij de tuinder verantwoordelijk is voor de oogst en het onderhoud van de tuin.

Vrijwilligers

De Sociale Voedseltuin werkt met vrijwilligers. Dit kunnen vrijwilligers zijn met een vaste taakomschrijving en een regelmatige deelneming aan de activiteiten, maar ook mensen met een minder structurele deelname zijn van harte welkom. De werkzaamheden lopen uiteen van het helpen op de tuin, het doen van onderhoudswerkzaamheden of het opstarten en begeleiden van activiteiten/projecten.

Sociale Voedseltuinen Nederland

Sociale Voedseltuinen Nederland (SVNL) staat in nauw contact met Sociale Voedseltuinen Leeuwarden (en andere Sociale Voedseltuinen) en voorziet over en weer van kennis en informatie. SVLWD ontvangt via SVNL financiering van fondsen (Univé, Rabobank) voor de jaarlijkse exploitatie. Ook levert SVNL de coördinator voor SVLWD.

Werkwijze

Onze manier van werken kenmerkt zich door het geven van persoonlijke aandacht waarbij we kijken naar de mogelijkheden van ieder persoon! Wij ondersteunen de deelnemers, geven ze ruimte voor ontwikkeling en eigen verantwoordelijkheid. Door deze aanpak groeit de deelnemer als mens. Voor onze kwetsbare deelnemers werken we zonder methodiek of vaste interventies. Een deel van onze vrijwilligers heeft door een ingrijpende levensgebeurtenis behoefte aan zingeving. De Sociale Voedseltuin ontvangt deze mensen zonder hier de nadruk op te leggen, maar door te focussen op krachten, talenten en groei. We bieden een veilige omgeving waarin men gewoon mag 'zijn'. Geduld, vriendelijkheid en respect voor de eigen emotionele en fysieke grenzen staan centraal.

Persoonlijke groei als aanpak

Financiën

Ons streven is om de financiële stabiliteit van de sociale voedseltuinen op lange termijn te waarborgen, verdergaand dan de initiële drie jaar. Tijdens de eerste drie jaar worden de financiën verzorgd door overheidsinstanties, bedrijven en Stichting De Friesland en de Rabobank (Foundation).

Na drie jaar lopen de initiële bijdragen vanuit de verschillende partijen in principe af. Doelstelling is om na de eerste 3 jaar toe te groeien naar structurele afspraken met de verschillende partijen als gemeente en bedrijfsleven. Daarnaast kan het model van de Sociale Voedseltuin evolueren, waarbij een derde van de kosten vanuit een alternatieve bron (naast overheid en bedrijfsleven) wordt gefinancierd. Denk aan een betaalsysteem op basis van draagkracht voor groentepakketten. Waardoor gezinnen waarmee het financieel weer beter gaat na deze periode, van de sociale voedseltuin gebruik kunnen blijven maken maar overstappen naar een betaalde bijdrage. Ook gaan we testen met het '1 voor 2' principe, waarbij financieel draagkrachtige huishoudens naast hun eigen abonnement ook voor een ander betalen.

Naast de kosten voor de tuin, zijn er ook coördinatiekosten (inzet coördinator) om de tuin en samenwerkingsverbanden op te zetten. De coördinator gaat ook aan de slag om lokale financiering te

vinden (fondsen, bedrijven, subsidies) zodat de tuin ook in de toekomst financieel gedekt is. Op dit moment zijn de kosten voor de coördinator gedekt tot en met 2026.

Links en media

Hieronder enkele links voor meer informatie over sociale voedseltuinen.

- Website Sociale Voedseltuinen Nederland
www.socialevoedseltuinen.nl
- Website Stichting Sociaal en Vitaal
www.sociaalenvitaal.nl
- Website De Kleine Boerderij
<https://www.dekleineboerderij.nl>
- [Video Sociale Voedseltuinen](#)
- Initiatiefnemer Hester van de Werff in 'Stand van Nederland':
https://www.npostart.nl/POW_05686647
- Stichting Sociaal en Vitaal in Binnenste Buiten – KRO NCRV:
<https://binnenstebuiten.kro-ncrv.nl/buitenleven/video/sociale-moestuin-in-het-friese-nieuwehorne>
- Omrop Fryslân:
- **Pluktuin Nieuwehorne loopt als een tierelier, maar had eigenlijk niet nodig moeten zijn**
<https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/1197038/minima-krijgen-groenten-uit-de-sociale-voedseltuin-van-de-kleine-boerderij-uit-oosterwolde>
- **Hester wil in heel Noord-Nederland pluktuinen voor de kleine portemonnee**
<https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/1225173/hester-wil-in-heel-noord-nederland-pluktuinen-voor-de-kleine-portemonnee>
- Leeuwarder Courant
<https://lc.nl/friesland/ooststellingwerf/De-rijkdom-van-een-gedeelde-oogst-28294202.html>

